

Schymanietz, Magdalena

"Lekarze i stomatolodzy w Saksonii 1933-1945 : dokumentacja o prześladowaniach, przepędzeniu i mordach", Caris-Petra Heidel, Berlin 2005 : [recenzja]

Medycyna Nowożytna 15/1 - 2, 176-177

2008

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



Caris-Petra Heidel, *Lekarze i stomatolodzy w Saksonii 1933–1945. Dokumentacja o prześladowaniach, przepędzeniu i mordach, (Ärzte und Zahnärzte in Sachsen 1933–1945. Eine Dokumentation von Verfolgung, Vertreibung, Ermordung)*,
Wyd. Mabuse, Berlin 2005, 401 stron

Praca autorki oparta na podstawie dokumentacji archiwalnej (Verzeichnisse der Kassenärzte, Stadtarchive, Bundesarchive, Gedenkbücher, Central Zionist Archive Jerusalem /Israel/ oraz licznych publikacji) opisuje problematykę przepędzenia żydowskich lekarzy z Saksonii w latach 1933–1945. Poza opisem dokumentacji wyjaśnia rasowe, polityczne i religijne powody tych wydarzeń oraz przedstawia mechanizmy, które do tego doprowadziły. W latach trzydziestych w Niemczech stowarzyszenia naukowe i lekarskie bez przymusu łączyły się w narodowo-socjalistyczne struktury. Lekarze mieli w większości narodowo-socjalistyczne przekonania. Według autorki przyczynę powyższych procesów można upatrywać w przynależności i powiązaniu ówczesnych, w większości konserwatywnych, lekarzy z wielkim kapitałem, który był zwolennikiem narodowego socjalizmu oraz ideologii rasistowskiej. Również w konfrontacji z kasami chorych rozwijało się antysemityczne nastawienie lekarzy. Od 1933 r. przeciwko 298 lekarzom i 100 stomatologom oraz technikom dentystycznym wszczęto prześladowania z powodów rasistowskich, nie aryjskiego pochodzenia oraz socjalno-politycznego zaangażowania. Na początku zwolniono wszystkich lekarzy zatrudnionych na stanowiskach państwowych, ale i w wyższych uczelniach, następnie zabroniono pracować lekarzom żydowskim w kasach chorych, a później nie mogli też leczyć pacjentów prywatnie. Już w latach trzydziestych, jeszcze przed przejęciem władzy przez nacjonalistycznych socjalistów obserwuje się antysemityczne nastroje wśród samego środowiska lekarskiego.

Na podstawie 398 przykładów lekarzy, stomatologów i dentystów, którzy w 1933 r. utracili prawo wykonywania zawodu (Entzug der Kassenzulassung) w Niemczech, autorka obrazuje sytuację lekarzy żydowskich, ich stopniową likwidację i wyłączenie z życia zawodowego. Ważne jest też podkreślenie, że w tym czasie zwalniano lekarzy z pracy, podczas gdy ustawa nie nakazywała jednak opuszczania stanowisk. W 1941 r. Hitler zapowiedział masowe wyniszczenie Żydów: „Die Endlösung der Judenfrage”. Początkowo powyższa akcja ograni-

czała się jedynie do deportacji Żydów z Saksonii do gett, a następnie do obozów koncentracyjnych.

W drugiej części książki zamieszczone zostały monografie wspomnianych 298 lekarzy, 100 stomatologów i dentystów z Saksonii. W 1933 r., po uprawomocnieniu ustawy o zakazie wykonywania praktyki lekarskiej przez lekarzy żydowskich w szpitalach i praktykach lekarskich średni wiek lekarzy wynosił 35 lat. Najstarszy z nich miał 75 lat. Do obozów koncentracyjnych wysłano wówczas 38 lekarzy, z których tylko sześciu przeżyło. Większości udało się wyemigrować do innych krajów. Jedenastu lekarzy popełniło jednak samobójstwo podczas przesłuchań. Wśród emigrantów znaleźli się m.in. późniejszy laureat Nagrody Nobla w dziedzinie medycyny, prof. dr med. B. Katz, jak również prof. R. Schatzki, który jako pierwszy opisał pierścień w dolnym odcinku przełyku, zwany pierścieniem Schatzkiego. Również wśród emigrantów znalazł się prof. historii medycyny Owsej Temkin. Większość z nich – po zakończeniu II wojny światowej nie powróciła do Niemiec. Niektórzy popełnili samobójstwo na emigracji o czym także warto pamiętać.

Książka jest wspaniałym pomnikiem dla zamordowanych lekarzy, jak i dobrą ilustracją tamtejszych wydarzeń, ale przede wszystkim ostrzeżeniem, do jakich dramatów prowadzić może poddawanie się wpływom fałszywej polityki i nieludzkim ideologiom.

Magdalene Schymanietz